

**Оценка
за степента на въздействие**

**ВЪРХУ ЗАЩИТЕНИ ЗОНИ BG 0001493 “Централен Балкан -
буфер” и BG 0002109 “Васильовска планина”**

**Във връзка с Решение № ПН 052-ОСВ/ 2008 г на РИОСВ
гр. Плевен, относно: План за регулация и застрояване (ПУП-
ПРЗ) на поземлен имот № 048110, м. „Стоките”, землище
гр. Тетевен**

**Коригиран и допълнен вариант съгласно изискванията и препоръките на
РИОСВ Плевен изх. № 128/25. 02. 2010 г.**

Подготвена от
ст.н.с. II ст. д-р Теньо Мешинев
ст.н.с. II ст. Таню Мичев
ст.н.с. II ст. д-р Иван Райчев

София – Плевен, Октомври, 2010 г

Доклад

относно:

Оценка за степента на въздействие

ВЪРХУ ЗАЩИТЕНИ ЗОНИ BG 0001493 “Централен Балкан - буфер” и BG 0002109 “Васильовска планина”

**Във връзка с Решение № ПН 051-ОСВ/ 2008 г на РИОСВ
гр. Плевен, относно: План за регулация и застрояване (ПУП-
ПРЗ) на поземлен имот № 048110, м. „Стоките”, землище гр.
Тетевен**

**Коригиран и допълнен вариант съгласно изискванията и препоръките на
РИОСВ Плевен изх. № 128/25. 02. 2010 г.**

1.Анотация на инвестиционното предложение

Новопроектираният имот се намира в местността “Стоките” от землището на гр. Тетевен и има площ от 0,3 ха. Той е собственост на Кирил Митков Темелков от гр. София, който се явява възложител по проекта.

Целта на предложението е да се изготви градоустройствен проект ПУП – ПРЗ съгласно чл. 110, ал. 1, т. 5 от ЗУТ за отреждане на имота за жилищно строителство Жм за сезонен отдих през зимните месеци, съгласно хипотезите на чл. 16 т.1 от Наредба 7 за ПНУТ.

Сградата ще бъде построена по схемата за ниско строителство с височина до десет метра и площ на застрояване – до 100 кв. м. При строителните дейности ще бъдат използвани частично сглобяеми конструкции, с което ще се избегне необходимостта от строителна площадка, която би увредила в по-висока степен естествената природна среда.

Имотът представлява земеделска земя и се предвижда смяна на статута.

Достъпът до него се осъществява от черен път, с кадастрален номер 000257, за който е пуснато искане за нанасяне на съществуващия път до имота от същото землище.

Захранването на обекта с електричество се предвижда да стане от нова разпределителна касета РК, захранвана от новопроектиран комплексен трафопост КТП в имота. Захранването на КТП от електропровод 20 kV ще стане с подземен кабел, трасето на който ще премине по сервитута на полски път с кадастрален № 257. Дължината на трасето по пътя е около 178 м.

В района на проектирания имот няма изградена водопроводна и канализационна мрежа. Осигуряването на вода за битови нужди ще се извършва от собствен водоизточник, ситуиран в прилежащия собствен имот ПИ 048111. В западната част на ПИ 048111 е предвидено да се изгради сондаж и се направи резервоар за

питейно-битова вода до 10 куб. м. на ден. От същия сондаж е предвидено да се запазват с вода ПИ 048111 и ПИ 048110.

Битовите отпадни води ще се заустват в изгребна яма, построена в границите на имота, след което ще се извозват с камионен бункер до пречиствателна станция. Сградата за отдых няма да изпълнява производствени функции и няма да генерира вредни емисии. По време на строителството и експлоатацията не се предвижда ползване на природни ресурси.

2 Описание на характеристиките на други планове, програми, проекти/инвестиционни предложения, съществуващи и/или в процес на разработване или одобряване, които в съчетание с оценявания проект могат да окажат неблагоприятно въздействие върху защитените зони

След 2005 година, регионалното развитие на територията на община Тетевен е свързано с подем на строителството - най-вече хотели, ваканционни комплекси и вилни жилищни сгради, както за собствени нужди, така и за извършване на туристическа дейност. Това е свързано с реализация на националните и общински планове за регионално развитие, с развитие на региона като привлекателна туристическа дестинация, и с навлизането на чуждестранни инвестиции.

С промяна на предназначението на земите и реализиране на строителни дейности, в ЗЗ се отнемат компоненти на естествената природна среда, в някои случаи се отнемат площи на местообитания, които са предмет на опазване, сравнително рядко е възможно и пряко увреждане на видове – предмет на опазване. По време на строителните дейности нараства факторът на безпокойство за някои представители на фауната. Поради повишено човешко присъствие, този фактор се запазва и по време на експлоатация на обектите. При построяване на линейни структури, може да настъпи ефект на фрагментация на ЗЗ. Безспорно, всяко ново ИП ще има принос в увеличаване на нивото на неблагоприятно въздействие върху ЗЗ, включително разглежданото в този доклад.

От справките, направени в РИОСВ Плевен, Стара Загора, София, Велико Търново, и Пловдив (В приложение), се вижда, че от 2007 г до момента на направените справки, в съответните РИОСВ са постъпили инвестиционни предложения, попадащи в границите на ЗЗ Централен Балкан – буфер, съответно:

РИОСВ Плевен –върху сумарна площ от 259. 9383 (260) ха

РИОСВ Стара Загора – върху сумарна площ от 34. 3870 ха

РИОСВ София – върху сумарна площ от 11. 2454 ха

РИОСВ Велико Търново – върху сумарна площ от 0.5586 ха

РИОСВ Пловдив – върху сумарна площ от 60. 3469 ха

Общо на територията на всички РИОСВ – сумарна площ от 366. 4779 ха.

Сумарната площ на всички ИП в Централен Балкан – буфер възлиза на 366. 4779 ха. Това се равнява на 0.27 % от общата площ на ЗЗ.

Може да се приеме, че реализацията на проекта в ПИ 048110 няма да окаже в значителна степен неблагоприятно въздействие върху ЗЗ в кумулативна връзка с други планове, програми и инвестиционни предложения.

ИП, планове, програми, проекти, които могат да имат негативно въздействие върху ЗЗ "Васильовска планина", възлизат на сумарна площ от 263.05 ха. Това се равнява на 0,58 % от общата площ на ЗЗ. Може да се приеме, че реализацията на проекта в ПИ 048110 няма да окаже в значителна степен неблагоприятно въздействие върху ЗЗ „Васильовска планина” в кумулативна връзка с други планове, програми и инвестиционни предложения.

3. Описание на елементите на плана, програмата и проекта /инвестиционното предложение, които самостоятелно или в комбинация с други планове, програми и проекти/инвестиционни предложения биха могли да окажат значително въздействие върху защитената зона или нейните елементи

Принципно инвестиционното предложение не съдържа елементи, които биха довели до **значително** въздействие върху предмета и целите на опазване в двете ЗЗ.

4. Описание на защитената зона, местообитанията, видовете и целите на управление на национално и международно ниво и тяхното отразяване (отчитане) при изготвянето на проекта

4.1 “ЗЗ BG0001493 ”Централен Балкан - буфер”

Защитената зона представлява естествен буфер на Национален парк Централен Балкан.

Съгласно чл.8, ал.1, т.2 на ЗБР, ЗЗ “Централен Балкан – буфер” се създава с цел:

- Запазване на площта на природните местообитания и местообитанията на видове и техните популации, предмет на опазване в рамките на защитената зона.
- Запазване на естественото състояние на природните местообитания и местообитанията на видове, предмет на опазване в рамките на защитената зона, включително и на естествения за тези местообитания видов състав, характерни видове и условия на средата.
- Възстановяване при необходимост на площта и естественото състояние на приоритетни природни местообитания и местообитания на видове, както и на популации на видовете, предмет на опазване в рамките на защитената зона.

Предмет на опазване в зоната са 25 типа местообитания (хабитати) от Приложение I на Директивата за хабитатите 92/43 ЕС и от Приложение I на ЗБР. Седем от тях се отнасят към групата на приоритетните за опазване.

Защитената зона “Централен Балкан – буфер” е приоритетна за опазване на популациите и местообитанията на 3 растителни вида, 18 вида бозайници, 3 вида влечуги, 2 вида земноводни, 5 вида риби и 13 вида безгръбначни животни. Особено значение тя има за опазването на изолираната старопланинска популация на мечката.

Подготвената документация по инвестиционното намерение показва, че възложителят е запознат с границите и предназначението на ЗЗ.

Инвеститорът и проектантите са запознати с предмета и целите на опазване на ЗЗ.

4.2 33 «BG0002109 Васильовска планина

Защитената зона се създава с цел:

- Запазване на площта на природните местообитания и местообитанията на видове и техните популации, предмет на опазване в рамките на защитената зона.
- Запазване на естественото състояние на природните местообитания и местообитанията на видове, предмет на опазване в рамките на защитената зона, включително и на естествения за тези местообитания видов състав, характерни видове и условия на средата.
- Възстановяване при необходимост на площта и естественото състояние на приоритетни природни местообитания и местообитания на видове, както и на популации на видовете, предмет на опазване в рамките на защитената зона.

Видове, обект на опазване:

Видове, включени в Прил. 2 на Закона за биологичното разнообразие (Прил. I на Дир. 79/409/ЕЕС) – 28 вида

Белоопашат мишелов	<i>Buteo rufinus</i>
Белогръб кълвач	<i>Dendrocopos leucotos</i>
Полубеловрата мухоловка	<i>Ficedula semitorquata</i>
Сив кълвач	<i>Picus canus</i>
Земеродно рибарче	<i>Alcedo atthis</i>
Черен кълвач	<i>Dryocopus martius</i>
Среден пъстър кълвач	<i>Dendrocopos medius</i>
Горска чучулига	<i>Lullula arborea</i>
Ястребогушо коприварче	<i>Sylvia nisoria</i>
Червеногърба сврачка	<i>Lanius collurio</i>
Градинска овесарка	<i>Emberiza hortulana</i>
Сирийски пъстър кълвач	<i>Dendrocopos syriacus</i>
Лещарка	<i>Bonasa bonasia</i>
Черночела сврачка	<i>Lanius minor</i>
Осояд	<i>Pernis apivorus</i>
Козодой	<i>Caprimulgus europaeus</i>
Бухал	<i>Bubo bubo</i>
Черногуш гмуркач	<i>Gavia arctica</i>
Нощна чапла	<i>Nycticorax nycticorax</i>
Малка бяла чапла	<i>Egretta garzetta</i>
Бял щъркел	<i>Ciconia ciconia</i>
Белоопашат морски орел	<i>Haliaeetus albicilla</i>
Орел змияр	<i>Circaetus gallicus</i>
Планински кеклик	<i>Alectoris graeca graeca</i>
Скален орел	<i>Aquila chrysaetos</i>
Орел рибар	<i>Pandion haliaetus</i>

Ливаден дърдавец
Черен щъркел

Crex crex
Ciconia nigra

Редовно срещани се мигриращи видове птици, които не са включени в Прил. 2 на Закона за биологичното разнообразие (Прил. I на Дир. 79/409/ЕЕС) – 8 вида

Голям ястреб	<i>Accipiter gentilis</i>
Малък ястреб	<i>Accipiter nisus</i>
Късокрил кюкавец	<i>Actitis hypoleucos</i>
Сива чапла	<i>Ardea cinerea</i>
Обикновен мишелов	<i>Buteo buteo</i>
Черношипа ветрушка	<i>Falco tinnunculus</i>
Обикновен пчелояд	<i>Merops apiaster</i>
Голям горски водобегач	<i>Tringa ochropus</i>

Качество и значимост

Според Николов (Ръкопис, ревизиран от БАН) „.....Непосредствената близост на Васильовска планина до Национален парк “Централен Балкан”, както и слабата населеност на района са предпоставка за богатото биологично разнообразие и съхраненост на хабитатите тук. В границите на мястото са включени както ценни влажни ливади край Васильов, Лесидрен и Голяма Желязна, така и голяма част от поречието на река Вит, своеобразен коридор за птиците в тази част на Стара Планина. На запад е включена и част от Лисец планина, в която има стари букови гори и пасища – трофични местообитания на редица видове птици. Язовир Сопот на север е важно място за почивка и хранене на редица видове водолюбиви птици по време на миграция и зимуване. Във Васильовска планина са установени 108 вида птици, от които 13 са включени в Червената книга на България (1985). От срещаните се видове 41 са от европейско природозащитно значение (SPEC) (BirdLife International, 2004). Като световно застрашен в категория SPEC1 е включен 1 вид, а като застрашени в Европа съответно в категория SPEC2 - 13 вида, в SPEC3 - 27 вида. Мястото осигурява подходящи местообитания за 26 вида, включени в приложение 2 на Закона за биологичното разнообразие, за които се изискват специални мерки за защита. От тях 23 са вписани в приложение I на Директива 79/409 на ЕС. Васильовска планина е със свеовно значение за опазването на застрашения от изчезване на планетата ливаден дърдавец (*Crex crex*). Районът е едно от най-важните места в България от значение за Европейския съюз за опазването на този вид, както и за сивия кълвач (*Picus canus*) и ястребогушото коприварче (*Sylvia nisoria*). Тук се поддържат представителни популации на средния пъстър кълвач (*Dendrocopos medius*), черния кълвач (*Dryocopus martius*), козодоя (*Caprimulgus europaeus*) и осояда (*Pernis apivorus*)....”.

Уязвимост

Според Николов (Ръкопис, ревизиран от БАН) “..... Васильовска планина е лесно достъпна за посетители, поради неголямата си височина и наличието на селища и пътища, както по границите на мястото, така и в него. Природата силно се влияе от горско-стопански дейности и традиционното ползване на ливадите и пасищата. Горите са застрашени от прекомерната експлоатация и от незаконните сечи. Това води до промени в качествата на горските екосистеми, нарушава естествения воден баланс на целия район и предизвиква ерозионни и

свлачищни процеси. Промените в хидрологичния режим на района водят до промени и във влажността на ливадите. Премахването на старите умиращи дървета и тези с хралупи, ограничава значително възможностите на кълвачите и совите да намират подходящи места за гнездене и храна. Най-сериозни заплахи са косенето на ливадите през гнездовия период на ливадния дърдавец, както и превръщането им в обработваеми земи. Преки заплахи за птиците са скалното катерене, движението с моторни превозни средства извън пътищата (включително т. нар. “off road”) и други. Потенциална заплаха както за местообитанията, така и за птиците в района е изграждането на ветроенергийни паркове....”.

Инвеститорът и проектантите са запознати с предмета и целите на опазване на ЗЗ.

5. Описание и анализ на вероятността и степента на въздействие на проекта върху предмета и целите на опазване на защитената зона

5. I “Централен Балкан - буфер”

5.1.1 Местообитания /хабитати/

При извършените проучвания на обекта и неговите околности е констатирано следното:

В поземления регистър имот ПИ 048110 е заведен с начин на постоянно ползуване „ливада”. В действителност, имотът не се отнася към тази категория, тъй като не е и не е бил под сенокосен режим на ползуване.

Площта му е заета от тревни и храстови групировки, подложени на ограничен пасищен режим. Количеството на храстите е по-голямо в по-високите части на терена. В състава им преобладават *Corylus avellana*, *Rosa canina*, *Prunus spinosa*. В тревната покривка преобладават обикновени, широко разпространени видове, характерни за вторичните тревни съобщества като *Brachipodium pinnatum*, *Dactylis glomerata*, *Pteridium aquilinum*, *Agrostis capillaris* *Geum urbanum*. Съпътстващи са широк набор от видове, характерни за пустеещите земи като *Urtica dioica*, *Ononis hircina*, *Mentha arvensis*, *Cichorium inthybus*, *Galium verum*, *Fragaria vesca*, *Galeopsis speciosa*, *Lithrum salicaria* и др.

Фитоценологично описание

Дата: 27.08.2008 г.

Местност „Стоките” („Года”)

Надморска височина 710 м

Изложение на терена – Северозападно

Наклон на терена – 15⁰

Почви – Средно мощни, свежи

Географски координати: 42. 91615 N; 024.33784 E

Състав и количествено участие на видовете:

Prunus domestica

2

<i>Prunus cerasifera</i>	1
<i>Malus domestica</i>	+
<i>Carpinus betulus</i>	+
<i>Corylus avellana</i>	1
<i>Prunus spinosa</i>	2
<i>Rosa canina</i>	1
<i>Trifolium repens</i>	+
<i>Mentha arvensis</i>	1
<i>Pteridium aquilinum</i>	2
<i>Brachipodium pinnatum</i>	1
<i>Dactylis glomerata</i>	1
<i>Melica uniflora</i>	1
<i>Geum urbanum</i>	+
<i>Urtica dioica</i>	1
<i>Salvia pratensis</i>	+
<i>Cichorium inthybus</i>	+
<i>Ononis hircina</i>	+
<i>Lotus corniculatus</i>	+
<i>Galium verum</i>	+
<i>Fragaria vesca</i>	1
<i>Agrimonia eupatoria</i>	1

Общо проективно покритие: 85 %

Трасето на обслужващия черен път преминава през изкуствени култури от бял бор, през издънкови съобщества от келяв габър, през сливови градини, през поляни с доминиране на обикновена полевица, през петна от орлова папрат. Пътят е в работно състояние и по него се движат МПС с висока проходимост, както и каруци с животинска тяга. Инвестиционното предложение предвижда нанасяне на трасето върху съответните картосхеми, но не предвижда допълнителни строително-поддръжни дейности. В този смисъл пътното трасе не нарушава хабитати от Директивата и като съществуваща даденост не нарушава структурната и териториална цялост на ЗЗ

Прогнозираната от РИОСВ заплаха за хабитат 6510 „Низинни сенокосни ливади” не съществува, тъй като този хабитат не е представен в границите на ИП и неговите околности. Той се среща при съвършено различни екологични условия и се характеризира с доминиращо участие на *Alopecurus pratensis* и *Sanguisorba officinalis*. Освен това, този хабитат не е предмет на опазване в ЗЗ „Ц. Балкан –буфер”.

С установеният състав на растителността, имотът ПИ 048110 не се отнася към нито едно от местообитанията, обект на опазване в ЗЗ, следователно:

Хабитат 5130 Съобщества на *Juniperus communis* върху варовик няма да бъде засегнат от инвестиционното предложение

Хабитат 5210 Храсталаци с *Juniperus* spp. върху варовик няма да бъде засегнат от инвестиционното предложение

Хабитат 9110 Букови гори от типа *Luzulo-Fagetum* няма да бъде засегнат от инвестиционното предложение

- Хабитат 9130 Букови гори от типа *Asperulo-Fagetum* няма да бъде засегнат от инвестиционното предложение
- Хабитат 9150 Термофилни букови гори (*Cephalanthero-Fagion*) няма да бъде засегнат от инвестиционното предложение
- Хабитат 9170 Дъбово-габърви гори от типа *Galio-Carpinetum* няма да бъде засегнат от инвестиционното предложение
- Хабитат 9180 *Смесени гори от съюза *Tilio-Acerion* върху сипеи и стръмни склонове няма да бъде засегнат от инвестиционното предложение
- Хабитат 91BA Мизийски гори от обикновена ела няма да бъде засегнат от инвестиционното предложение
- Хабитат 91CA Рило-Родопски и Старопланински бялборови гори няма да бъде засегнат от инвестиционното предложение
- Хабитат 91E0 *Алувиални гори с *Alnus glutinosa* и *Fraxinus excelsior* (*Alno-Pandion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*) няма да бъде засегнат от инвестиционното предложение
- Хабитат 91G0 *Панонски гори с *Quercus petraea* и *Carpinus betulus* няма да бъде засегнат от инвестиционното предложение
- Хабитат 91M0 Балкано-панонски церово-горунови гори няма да бъде засегнат от инвестиционното предложение
- Хабитат 91Z0 Мизийски гори от сребролистна липа няма да бъде засегнат от инвестиционното предложение
- Хабитат 9410 Ацидофилни гори от *Picea* в планинския до алпийския пояс (*Vaccinio-Piceetea*) няма да бъде засегнат от инвестиционното предложение
- Хабитат 9530 *Субсредиземноморски борови гори с ендемични подвидове черен бор няма да бъде засегнат от инвестиционното предложение
- Хабитат 6210 *Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (*Festuco-Brometalia*) (*важни местообитания на орхидеи) няма да бъде засегнат от инвестиционното предложение
- Хабитат 62D0 Оро-мизийски ацидофилни тревни съобщества няма да бъде засегнат от инвестиционното предложение
- Хабитат 6520 Планински сенокосни ливади няма да бъде засегнат от инвестиционното предложение
- Хабитат 8220 Хазмофитна растителност по силикатни скални склонове няма да бъде засегнат от инвестиционното предложение
- Хабитат 8230 Силикатни скали с пионерна растителност от съюзите *Sedo-Scleranthion* или *Sedo albi-Veronicion dillenii* няма да бъде засегнат

от инвестиционното предложение

Хабитат 4060 Алпийски и бореални ерикоидни съобщества няма да бъде засегнат от инвестиционното предложение

Хабитат 95A0 Високопланинско-Медитерански борови гори няма да бъде засегнат от инвестиционното предложение

Хабитат 91AA Източни гори от космат дъб няма да бъде засегнат от инвестиционното предложение

Хабитат 91W0 Мизийски букови гори няма да бъде засегнат от инвестиционното предложение

Хабитат 6110 Отворени калцифилни или базифилни тревни съобщества от *Alyso-Sedion albi* няма да бъде засегнат от инвестиционното предложение

5.1.2 Растителни видове

Echium russicum няма да бъде засегнат пряко, или косвено от реализацията на инвестиционното намерение. Няма да бъдат засегнати и негови потенциални местообитания.

Himantoglossum carpinum няма да бъде засегнат пряко, или косвено от реализацията на инвестиционното намерение. Няма да бъдат засегнати и негови потенциални местообитания.

Mannia triandra няма да бъде засегната пряко, или косвено от реализацията на инвестиционното намерение. Няма да бъдат засегнати и нейни потенциални местообитания.

5.1.3. Фауна

Разглеждайки въздействието върху представителите на животинския свят като ключови елементи от защитена зона „Централен Балкан – буфер” можем да анализираме и коментираме следното:

❖ От **безгръбначните** видове животни в стандартния формуляр се споменават 13 вида от различни таксони от клас Насекоми */Insecta/* - Лицена */Lycaena dispar/*, Калиморфа */Callimorpha quadripunctari/*, Еуфидриас */Euphydryas aurinia/* и Полиоматус */Polyommatus eroides/* от разред Пеперуди */Lepidoptera/*; Бръмбар рогач */Lucanus cervus/*, алпийска розалия */Rosalia alpina/*, голям сечко */Cerambyx cerdo/* и буков сечко */Morimus funereus/*, защитени наши видове от разред Твърдокрили */Coleoptera/*; Обикновен паракалоптенус */Paracaloptenus caloptenoides/* и Одонтоподизма */Odontopodisma rubripes/* - от разред Правокрили */Orthoptera/*; Ценагрион */Coenagrion ornatum/* от разред Водни кончета */Odonata/*, Ручеен рак */Austropotamobius torrentium/* от Ракообразните / и Бисерната мида */Unio crassus/*.

За всеки един от тези редки видове е преценено, че някои от местообитанията в защитената зона са подходящи за тяхната срещаемост. Разглеждайки биологията и екологията им, както и вероятното въздействие от реализацията на инвестиционното предложение можем да отбележим:

1. Клас *Insecta*, разред *Lepidoptera* – пеперуди:

▪ *Lycaena dispar* [Haworth, 1802] – Ареалът на вида е ограничен в Европа и Турция. Широко разпространен в България вид, като в планините достига до 800 м н.в. Включен е в Приложение II на Директивата за местообитанията 92/43 на Европейския съюз и в Приложение II на Бернската конвенция.

Разглеждайки основните райони за срещането на пеперудите в България Абаджиев и Бешков /2007/ съобщават за региона на Централен Балкан 14 целеви вида, сред които липсва *Lycaena dispar*. Вероятно това може да се обясни с по-голямата надморска височина. Видът няма местообитание в границите на ИП.

Реализацията на плана няма да окаже значимо отрицателно въздействие върху популациите на вида и местообитанията му.

▪ *Callimorpha quadripunctaria* - представител на сем. Мечи пеперуди /*Arctiidae*/. Гъсениците и се развиват обикновено по живовлека /*Plantago sp.*/ и детелината /*Trifolium sp.*/, на също така и по листата на дъбовите и буковите дървета. Не е дадена в целевите видове за Централен Балкан /Абаджиев, Бешков, 2007/, вероятно поради по-голямата надморска височина, но може да се среща в буковите масиви и техните крайнини в по-ниските части на зоната. Видът няма местообитание в границите на ИП. Реализацията на плана няма да окаже значимо отрицателно въздействие върху числеността на популациите и местообитанията на вида в района на 33 „Централен Балкан – буфер”.

▪ Еуфидриас /*Euphydryas aurinia*/ - в България се среща главно чрез изолирани популации в планините до 2100 м н.в. Не е включена в целевите видове за Централен Балкан /Абаджиев и Бешков, 2007/, но е възможно да се среща в 33. Видът няма местообитание в границите на ИП.

Реализацията на плана няма да окаже значимо отрицателно въздействие върху числеността на популациите и местообитанията на вида в района на 33 „Централен Балкан – буфер”.

▪ Полиоматус /*Polyommatus eroides*/ - видът е разпространен предимно в планините до 2300-2400 м н.в. Видът е включен в целевите видове за Централен Балкан /Абаджиев и Бешков, 2007/. Видът няма местообитание в границите на ИП.

Реализацията на плана няма да окаже значимо отрицателно въздействие върху числеността на популациите и местообитанията на вида в района на 33 „Централен Балкан – буфер”.

2. Клас *Insecta*, разред *Coleoptera*, семейства *Cerambycidae* и *Lucanidae* - тук спадат 4 от видовете в стандартния формуляр:

▪ алпийска розалия /*Rosalia alpina*/ - живее предимно в стари букови гори с надморска височина 500 – 1000 м. и вероятно се среща в околните горски масиви. Освен изсичането на старите букови дървета заплахата за вида са

колекционерите, тъй като насекомото е много красиво и рядко бива отминавано от събирачите на насекоми. Видът няма местообитание в границите на ИП. Реализацията на плана няма да има отрицателно въздействие върху популацията на алпийската розалия и нейните местообитания.

▪ Голям сечко */Cerambyx cerdo/* - среща се предимно в дъбовите гори като ларвата му се храни с гнила дървесина. На площадката на предложението липсват дъбови насаждения. Видът няма местообитание в границите на ИП и реализацията на плана няма да окаже отрицателно въздействие върху местообитанието и числеността на популацията му.

▪ Буков сечко */Morimus funereus/* - наричат го буков сечко, тъй като обитава мъртвата дървесина в буковите гори. Като повечето видове обитаващи този биотоп той не може да лети, а само пълзи и местата където може да се срещне са строго локализирани. Видът няма местообитание в границите на ИП. Реализацията на плана не предполага въздействие върху местообитанието като цяло и числеността на популацията му в този район.

▪ Бръмбар рогач */Lucanus cervus/* - Доста рядък вид, обитава предимно букови гори, като ларвата му живее в гнилата дървесина около 5-7 години. Обект на колекционерски намерения. Видът няма местообитание в границите на ИП. Реализацията на плана няма да окаже въздействие върху разпространението му, тъй като местообитанието му е в горските екосистеми.

3. Разред *Orthoptera*, Правокрили:

- Обикновен паракалоптенус */Paracaloptenus caloptenoides/* - по тревистата растителност на ливади и пасища. Има местообитание в границите на ИП.

- Одонтоподизма */Odontopodisma rubripes/* по тревистата растителност на ливади и пасища. Видът има местообитание в границите на ИП.

При посещението двата вида не бяха установени, но има възможност да се срещат в по-високите и затревени региони в зоната. Обикновено при насекомите популациите са многочислени, те се придвижват активно при търсене на храна и могат да се повлияят по-сериозно най-вече при използването на инсектицидни вещества. Реализацията на плана няма да окаже съществено въздействие върху числеността и динамиката на популациите на тези два вида и местообитанията им.

4. Разред *Odonata* - Ценагрион */Coenagrion ornatum/* - рядък лимнофилен вид, който се придържа към постоянните водоеми, където обикновено обитава ларвата му. Видът няма местообитание в границите на ИП. В разглеждания случай реализацията на плана няма да въздейства отрицателно върху разпространението му.

5. Други безгръбначни видове:

▪ *Austropotamobius torrentium* (SCHRANK, 1803) – ручеен рак. Има няколко вариетета, два от които са по-често срещани:

A. torrentium macedonicus (Karaman, 1929) – за юго-източните Балкани;

A. torrentium danubicus Starobogatov, 1995 – за Балканите и южна Европа.

У нас до скоро нямаше детайлни проучвания на разпространението му, но като вид включен в Бернската конвенция е обект на проучвателска и природозащитна дейност. Съобщен е и за някои наши реки – напр. Бечев Д. и Стоянова А. съобщават за два мъжки екз. от западните Родопи – Девинска река, 750 м н.в., 28.8.2005 год. Според Stloukal E. и Harvanekova M. /2005/ той предпочита реки, бреговете на които са заети от дървесна растителност. Видът няма местообитание в границите на ИП. Отпадните води ще се заустват в изгребна яма и реализацията на плана няма да окаже негативно въздействие върху разпространението на вида в защитената зона.

Unio crassus - Бисерна мида, разред Същински плочкохрили /*Eulamellibranchia*/, обитава песъчливо-тинестите дъна на много наши реки и техните притоци. Видът няма местообитание в границите на ИП. Реализацията на плана предвижда изгребна яма за отпадъчните води, което няма да доведе до замърсяване на речните екосистеми и евентуално влияние върху водните обитатели, включително и разглеждания вид.

Реализацията на ИП няма да окаже негативно въздействие върху популациите и местообитанията на този сладководен вид в защитената зона.

От гръбначните животни при различните таксони се споменават видове както следва:

❖ риби – Малка кротушка /*Gobio uranoscopus*/, Черна(балканска) мряна /*Barbus meridionales*/, Балкански щипок /*Sabanejewia aurata*/, Главоч /*Cottus gobio*/ и Балканска кротушка /*Gobio kessleri*/.

Реализацията на плана не е свързано със заустване на отпадни води във водоприемник – река, така че няма активно отношение към рибните запаси в района. Следователно за отделните видове:

- Малка кротушка /*Gobio uranoscopus*/ - Видът няма местообитание в границите на ИП. Реализацията на ИП няма да окаже въздействие върху популацията и местообитанието на вида.

- Черна(балканска) мряна /*Barbus meridionales*/ - Видът няма местообитание в границите на ИП. Реализацията на ИП няма да окаже въздействие върху популацията и местообитанието на вида.

- Балкански щипок /*Sabanejewia aurata*/ - Видът няма местообитание в границите на ИП. Реализацията на ИП няма да окаже въздействие върху популацията и местообитанието на вида.

- Главоч /*Cottus gobio*/ - Видът няма местообитание в границите на ИП. Реализацията на ИП няма да окаже въздействие върху популацията и местообитанието на вида.

- Балканска кротушка /*Gobio kessleri*/ - Видът няма местообитание в границите на ИП. реализацията на ИП няма да окаже въздействие върху популацията и местообитанието на вида.

Реализацията на плана няма да окаже отрицателно въздействие върху числеността на популациите, местообитанията и разпространението на рибните видове с консервационна стойност.

❖ Земноводни и влечуги – видовете посочени от респондентите в стандартния формуляр са: Голям гробенест тритон /*Triturus karelinii*/, Жълтокоремна бумка /*Bombina variegata*/, Обикновена блатна костенурка /*Emys orbicularis*/, Шипоопашата костенурка /*Testudo hermanni*/ и Шипобедрена

костенурка */Testudo graeca/*. От тях сравнително по-редки са тритона, шипоопашатата и шипобедрената костенурки.

Първите три вида обитават застояли води – малки езера, локви, блата и канали, които не се срещат тук и в близките терени. Около площадката за реализация на инвестиционното предложение и на самата нея не бяха наблюдавани екземпляри от тези видове.

Събирането на костенурки е сериозен проблем. Зоната е застрашена от западане на екстензивната паша обусловила съществуването на полустествените сухи тревни и храстови местообитания и съответно най-добрите местообитания за видовете *Testudo*. Необходима е работа сред местното население /брошури, дигляни, беседи и др./ за да се повлияе положително върху природозащитната му култура.

За отделните видове:

- Голям гребенест тритон */Triturus karelinii/*- Видът няма местообитание в границите на ИП. Реализацията на плана няма да окаже въздействие върху популацията и местообитанието на вида.

- Жълтокоремна бумка */Bombina variegata/*- Видът няма местообитание в границите на ИП. Реализацията на плана няма да окаже въздействие върху популацията и местообитанието на вида.

- Обикновена блатна костенурка */Emys orbicularis/*- Видът няма местообитание в границите на ИП. Реализацията на плана няма да окаже въздействие върху популацията и местообитанието на вида.

- Шипоопашатата костенурка */Testudo hermanni/* - Видът има местообитание в границите на ИП. Не е установена по време на проучването, но може да се появи по друго време. Реализацията на ИП ще окаже незначително въздействие върху местообитанието на вида, тъй като се отнема незначителна площ от обширните местообитания, които костенурката има в ЗЗ. Реализацията на плана няма да окаже въздействие върху популацията на вида.

- Шипобедрена костенурка */Testudo graeca/*- Видът има местообитание в границите на ИП. Не е установена по време на проучването, но може да се появи по друго време. Реализацията на ИП ще окаже незначително въздействие върху местообитанието на вида, тъй като се отнема незначителна площ от обширните местообитания, които костенурката има в ЗЗ. Реализацията на плана няма да окаже въздействие върху популацията на вида.

Реализацията на плана няма да окаже отрицателно въздействие върху числеността на популациите, и ще засегне в незначителна степен местообитанията и разпространението на видове земноводни и влечуги с консервационна стойност.

❖ **птици** - на територията на парка са установени 123 вида гнездещи птици. Представени са всичките 13 разряда от орнитофауната на България и 20 семейства от най-многобройния разред Врбчоподобни */Passeriformes/*. Много от срещаните птици са в Червената книга на България и в международни списъци на защитени животни. С високо консервационно значение са световно застрашените видове, като напр. царския орел */Aquila heliaca/* и ливадния дърдавец */Crex crex/*.

Особено важна е екологичната група на планинските птици, която наброява 430 вида и придават особено значение на планината и планинската орнитофауна.

Видовият им състав е даден в приложенията към „План за управление на Национален парк Централен Балкан 2001-2010”, а в самия план има подробни данни за сегашното състояние на орнитофауната.

Като най-динамичен компонент на биоразнообразието откъм фаунистичната му част, птиците могат да проявят висока екологична пластичност при наличието на различни въздействия върху местообитанията им.

Реализацията на плана няма да окаже негативно въздействие върху птиците или техните популации. Някои от тях като синигерите често гнездят в дупки в зидовете на постройки от този тип, които са предвидени за изграждане. Мястото може да бъде посещавано и от някои видове кълвачи, които също са обикновени във вилни зони и селища от планински тип.

На територията на площадката не установихме гнездящи птици от Приложение 3 на Закона за биологичното разнообразие /ДВ бр. 77/2002 год./.

Парцела няма активно отношение към миграционните коридори на птиците.

Възможно е след застрояването да се увеличи делът на врабчовите птици */Passeriformes/*, които са по-адаптивни към антропогенни строителни дейности.

Реализацията на плана няма да окаже значимо отрицателно въздействие върху местообитанията, числеността и разпространението на видове птици.

❖ **Бозайници** - Централен Балкан е едно от последните в Европа места с образци на запазена дива природа, която дава убежище на редки и застрашени бозайници като Дива коза */Rupicapra rupicapra balcanica/*; Лалугер */Spermophilus citellus/*; Кафява мечка */Ursus arctos/*; Пъстър пор */Vormela peregusna/*; Европейски вълк */Canis lupus/* и Видра */Lutra lutra/*.

▪ Лалугерът обитава покрити с трева местности – степи, ливади и пасища. Прави си дупки в земята който изкопава сам. В тях той прекарва нощта, крие се от хищници, отглежда своите малки и заспива зимния си сън. Различават се няколко вида дупки: временни, постоянни и дупки за зимен сън. Временните дупки са с просто устройство. Имат един вход/изход, една галерия без гнездова камера и служат само за временно укритие от неприятели. Постоянните дупки са сложна система от галерии и гнездови камери. Те имат по няколко входа/изхода. Въпреки внимателното оглеждане на терена по време на посещението му не намерихме потенциално негови леговища. В България лалугерът е разпространен най-вече в равнинните части на страната – до към 500 м н.в. Достига и до 2500 м н.в., но планинските находища са изолирани. Видът няма местообитание в границите на ИП.

Реализацията на плана няма да повлияе отрицателно на неговата популационна численост и местообитанията му в региона.

▪ Пъстрият пор */Vormela peregusna/* у нас е разпространен предимно в полските райони и около населените места, като планинските екосистеми не са от най-предпочитаните му местообитания. Храни се предимно с мишевидни гризачи, гущери и насекоми. Живее в лалугерови дупки или сам си изравя собствени. Изграждането на вилни селища и къщи за туризъм може дори да допринесе за повишаване числеността на популацията му, тъй като се привличат домашни мишки и мишевидни гризачи от околностите. Пъстрият пор е активен главно през нощта и човешкият фактор не е обезпокоителен за местообитанията му. Видът няма местообитание в границите на ИП.

Реализацията на плана няма да повлияе отрицателно на неговата популационна численост и местообитанията му в региона.

- Площадката на плана не е обект на местообитание от страна на дивата коза */Rupicapra rupicapra balcanica/*, поради което реализацията му няма да доведе до въздействия водещи до намаляване числеността на популацията на вида и нарушаване на местообитанията му.

- Видрата */Lutra lutra/* у нас се среща най-често по островите и крайбрежията на река Дунав и река Камчия, както и незамърсените участъци от реките Марица, Тунджа и Янтра. Обикновено обитава обраслите с шубраци речни и блатни брегове и живее в дупки, които си изравя по речните брегове над равнището на водата. Видът няма местообитание в границите на ИП. Имайки пред вид характеристиката и местоположението на парцела, строителството няма да окаже въздействие върху състоянието на вида и местообитанията му в рамките на защитената зона.

- Вълкът като скитащ хищен бозайник живее навсякъде, където може да намери храна. Би могло да се каже, че в тази територия около площадката живеят постоянно двойки от вида чак след подходящи изследвания и наблюдения. Скитащи единични екземпляри вероятно би могло да се установят по следи, а не чрез пряко наблюдение, тъй като вълкът е активен и ловува главно привечер и през нощта. Възможно е да се приеме, че в границите на ИП вълкът може да премине инцидентно. Формално погледнато, той има местообитание на територията на ИП, но реализацията на плана няма да повлияе отрицателно на популационната численост и на огромните по площ негови местообитания в ЗЗ.

- Що се отнася до популацията на мечката в защитената зона, това е мястото, където като почти цялата популация на вида в рамките на Национален парк Централен Балкан ежегодно прекарва част от годината. Мечката прави леговищата си в най-затънтените части на горите, но има добре развита хранителна миграция и често при свършване на храната прави смяна на местообитанието. Храната ѝ е много разнообразна, има силно развит слух и най-вече обоняние. Както всички други животни и тя избягва местата обитавани от хората, освен ако не е опитала месна храна и нарочно търси места с домашни животни. Погледнато теоретично, видът има потенциално местообитание в границите на ИП. Практически обаче, вероятността то да се ползува от мечката е много малка. Наоколо преобладават открити необлесени терени, които мечката избягва. Малката площ, която се отделя за вилното строителство ще окаже несъществено отрицателно влияние на огромното по площ местообитание на вида в ЗЗ.

Не се очаква, че изпълнението на плана ще повлияе съществено върху местообитанията или числеността на този вид в тази част на планината. По време на проверката не бяха установени и никакви следи от едри бозайници.

В стандартния формуляр се съобщават и 12 вида прилепи */Hyroptera/* за които:

- *Barbastella barbastellus* /Широкоух прилеп/- реализацията на плана няма да окаже въздействие върху популацията и местообитанието на вида.

- *Miniopterus schreibersi* /Дългокрил прилеп/- реализацията на плана няма да окаже въздействие върху популацията и местообитанието на вида.

- *Myotis bechsteini* /Дългоух нощник/- реализацията на плана няма да окаже въздействие върху популацията и местообитанието на вида.

- *Myotis blythii* /Остроух нощник/- реализацията на плана няма да окаже въздействие върху популацията и местообитанието на вида.

- *Myotis capaccinii* /Дългопръст нощник/- реализацията на плана няма да окаже въздействие върху популацията и местообитанието на вида.

- *Myotis emarginatus* /Трицветен нощник/- реализацията на плана няма да окаже въздействие върху популацията и местообитанието на вида.

- *Myotis myotis* /Голям нощник/- реализацията на плана няма да окаже въздействие върху популацията и местообитанието на вида.

- *Rhinolophus blasii* /Средиземноморски подковонос/- реализацията на плана няма да окаже въздействие върху популацията и местообитанието на вида.

- *Rhinolophus euryale* /Южен подковонос/- реализацията на плана няма да окаже въздействие върху популацията и местообитанието на вида.

- *Rhinolophu ferrumequinum* /Голям подковонос/- реализацията на плана няма да окаже въздействие върху популацията и местообитанието на вида.

- *Rhinolophus hipposideros* /Малък подковонос/- реализацията на плана няма да окаже въздействие върху популацията и местообитанието на вида.

- *Rhinolophus mehelyi* /Подковонос на Мехели /- реализацията на плана няма да окаже въздействие върху популацията и местообитанието на вида.

Всички прилепи в България са защитени от ЗБР, а също и техните местообитания. Реализацията на плана няма да повлияе върху тяхната численост и местообитанията им.

5.а.П “Васильовска планина”

Птици

Видовете предмет на опазване в защитената зона са общо 36. Те се разпределят както следва:

- Видове, включени в Прил. 2 на Закона за биологичното разнообразие (Прил. I на Дир.79/409/ЕЕС) – 28 вида;
- Редовно срещащи се мигриращи видове птици, които не са включени в Прил. 2 на Закона за биологичното разнообразие (Прил. I на Дир.79/409/ЕЕС) – 8 вида.

Фиг. 5.а.П-1. Степен на въздействие върху видовете птици, предмет на опазване в защитената зона „Васильовска планина” (в таксономичен ред)

№	Вид	УТМ квадрат КН85	Степен на въздействие	
			Няма	Има
1.	Черногуш гмурка (<i>Gavia arctica</i>)			
2.	Нощна чапла (<i>Nycticorax nycticorax</i>)			
3.	Малка бяла чапла (<i>Egretta garzetta</i>)			

4.	Сива чапла (<i>Aredea cinerea</i>)		
5.	Черен щъркел (<i>Ciconia nigra</i>)	+	+
6.	Бял щъркел (<i>Ciconia ciconia</i>)		
7.	Морски орел (<i>Haliaeetus albicilla</i>)		
8.	Осояд (<i>Pernis apivorus</i>)		
9.	Орел змияр (<i>Circaetus gallicus</i>)		
10.	Голям ястреб (<i>Accipiter gentilis</i>)		
11.	Малък ястреб (<i>Accipiter nisus</i>)	+	+
12.	Обикновен мишелов (<i>Buteo buteo</i>)	+	+
13.	Белоопашат мишелов (<i>Buteo rufinus</i>)		
14.	Скален орел (<i>Aquila chrysaetos</i>)		
15.	Орел рибар (<i>Pandion haliaetus</i>)		
16.	Черношипа ветрушка (<i>Falco tinnunculus</i>)		
17.	Лещарка (<i>Bonasa bonasia</i>)	+	+
18.	Планински кеклик (<i>Alectoris graeca</i>)		
19.	Ливаден дърдавец (<i>Crex crex</i>)	+	+
20.	Голям горски водобегач (<i>Tringa ochropus</i>)		
21.	Късокрил кюкавец (<i>Actitis hypoleucos</i>)	+	+
22.	Бухал (<i>Bubo bubo</i>)		
23.	Козодой (<i>Caprimulgus europaeus</i>)	+	+
24.	Обикновен пчелояд (<i>Merops apiaster</i>)		
25.	Земеродно рибарче (<i>Alcedo atthis</i>)		
26.	Сив кълвач (<i>Picus canus</i>)	+	+
27.	Черен кълвач (<i>Dryocopus martius</i>)	+	+
28.	Сирийски пъстър кълвач (<i>Dendrocopos syriacus</i>)	+	+
29.	Среден пъстър кълвач (<i>Dendrocopos medius</i>)		
30.	Белогръб кълвач (<i>Dendrocopos leucotos</i>)		
31.	Горска чучулига (<i>Lullula arborea</i>)	+	+
32.	Ястребогушо коприварче (<i>Sylvia nisoria</i>)		
33.	Полубеловрата мухоловка (<i>Ficedula semitorquata</i>)		
34.	Червеногрба сврачка (<i>Lanius collurio</i>)	+	+
35.	Черночела сврачка (<i>Lanius minor</i>)		

36. Градинска овесарка (*Emberiza hortulana*)

Всичко

12

7

5

Както се вижда от таблицата, от 36 целеви вида от защитената зона в УТМ квадрат КН85 може да се срещат 12 вида. Върху седем вида (черен щъркел, лещарка, ливаден дърдавец, късокрил кюкавец, сив и черен кълвач, горска чучулига) няма да има отрицателно въздействие, понеже те със сигурност не гнездят на терена на ИП. Върху останалите 5 вида обаче може да има отрицателно въздействие. За да се определи в каква степен ще бъдат повлияни отрицателно, те са разгледани последователно в таксономичен ред:

1. Малък ястреб (*Accipiter nisus*) – постоянен, преминаващ и зимуващ вид, включен в Червената книга на България. Според Янков (2007) предпочита стари буково-смърчови и буково бял борови формации с богат подлес. На територията на защитената зона са регистрирани 7 (5-10) гнездящи двойки с цялостна оценка „С”. Със сигурност не се размножава на терена на ИП, но може да го използва за хранене. Очаква се отрицателно въздействие с малка степен.

33 „Васильовска пл.” Малък ястреб (<i>Accipiter nisus</i>) (за обяснения по таблицата вж. точка 11)	СТЕПЕН НА ВЪЗДЕЙСТВИЕ							Обща оценка
	Размножаване			Миграция		Зимуване		
	Птици Гнезда Яйца	Места за		Места за		Места за		
		Гнездене	Хранене	Гермики	Ноцуване	Хранене	Ноцуване	
Унищожаване (0,8 т)								
Увреждане (0,5 т)**			1,0		1,0	1,0		3,0
Влошаване (0,3 т)**								
Обезпокояване (0,1 т)**								
Фрагментация (0,1 т)								
Замърсяване (0,2 т)								
Биокоридори (0,8 т)								0,8
Геогр. свързаност (0,8 т)								0,8
Общо			1,0		1,0	1,0		4,6

2. Обикновен мишелов (*Buteo buteo*) – постоянен, преминаващ и зимуващ вид. Обитава широколистни, смесени и иглолистни гори. На територията на защитената зона са регистрирани 20 (15-55) гнездящи двойки с цялостна оценка „С”. Със сигурност не се размножава на терена на ИП, но може да го използва за хранене. Очаква се отрицателно въздействие с малка степен.

33 „Васильовска пл.” Обикновен мишелов (<i>Buteo buteo</i>) (за обяснения по таблицата вж. точка 11)	СТЕПЕН НА ВЪЗДЕЙСТВИЕ							Обща оценка
	Размножаване			Миграция		Зимуване		
	Птици Гнезда Яйца	Места за		Места за		Места за		
		Гнездене	Хранене	Гермики	Ноцуване	Хранене	Ноцуване	
Унищожаване (0,8 т)								
Увреждане (0,5 т)**			0,5		0,5	0,5		1,5
Влошаване (0,3 т)**								
Обезпокояване (0,1 т)**								
Фрагментация (0,1 т)								
Замърсяване (0,2 т)								
Биокоридори (0,8 т)								0,8
Геогр. свързаност (0,8 т)								0,8
Общо			0,5		0,5	0,5		3,1

- 3 Козодой (*Caprimulgus europaeus*) - гнездящо-прелетен и преминаващ вид. Обитава широколистни, смесени и иглолистни гори, открити пространства. На територията на защитената зона са регистрирани 120 (60-180) гнездящи двойки с цялостна оценка „В”. Възможно е да гнезди на терена на ИП. Очаква се отрицателното въздействие да е с малка степен.

33 „Васильовска пл.” Козодой (<i>Caprimulgus europaeus</i>) (за обяснения по таблицата вж. точка 11)	СТЕПЕН НА ВЪЗДЕЙСТВИЕ							Обща оценка
	Размножаване			Миграция		Зимуване		
	Птици Гнезда Яйца	Места за		Места за		Места за		
		Гнездене	Хранене	Гермики	Нощуване	Хранене	Нощуване	
Унищожаване (0,8 т)								
Увреждане (0,5 т)**								
Влошаване (0,3 т)**		0,3	0,3					0,6
Обезпокояване (0,1 т)**								
Фрагментация (0,1 т)		0,1	0,1					0,2
Замърсяване (0,2 т)								0,0
Биокоридори (0,8 т)								0,8
Геогр. свързаност (0,8 т)								0,8
Общо		0,4	0,4					2,4

4. Сирийски пъстър кълвач (*Dendrocopos syriacus*) – постоянен вид. Обитава открити широколистни гори, овощни градини, дървесни и храстови плантации. На територията на защитената зона са регистрирани 142 (85-200) гнездящи двойки с цялостна оценка „С”. Възможно е да гнезди на терена на ИП. Очаква се отрицателното въздействие да е с малка степен.

33 „Васильовска пл.” Сирийски пъстър кълвач (<i>Dendrocopos syriacus</i>) (за обяснения по таблицата вж. точка 11)	СТЕПЕН НА ВЪЗДЕЙСТВИЕ							Обща оценка
	Размножаване			Миграция		Зимуване		
	Птици Гнезда Яйца	Места за		Места за		Места за		
		Гнездене	Хранене	Гермики	Нощуване	Хранене	Нощуване	
Унищожаване (0,8 т)								
Увреждане (0,5 т)**								
Влошаване (0,3 т)**		0,3	0,3					0,6
Обезпокояване (0,1 т)**								
Фрагментация (0,1 т)		0,1	0,1					0,2
Замърсяване (0,2 т)								0,0
Биокоридори (0,8 т)								0,8
Геогр. свързаност (0,8 т)								0,8
Общо		0,4	0,4					2,4

5. Червеногърба сврачка (*Lanius collurio*) - гнездящо-прелетен вид. Обитава слънчеви и припечни места в паркове, градини, планински склонове и равнинни места с трънки и ниски дървета, крайнини на широколистни и смесени гори. На територията на защитената зона са регистрирани 350 (250-450) гнездящи двойки с цялостна оценка „В”. На терена на ИП е възможно гнездене на единични двойки. Очаква се отрицателното въздействие върху вида в защитената зона да е с малка степен.

33 „Васильовска пл.” Червеногърба свръчка (<i>Lanius collurio</i>) (за обяснения по таблицата вж. точка 11)	СТЕПЕН НА ВЪЗДЕЙСТВИЕ							Обща оценка
	Размножаване			Миграция		Зимуване		
	Птици Гнезда Яйца	Места за		Места за		Места за		
		Гнездене	Хранене	Гермики	Нощуване	Хранене	Нощуване	
Унищожаване (0,8 т)	0,8	0,8						1,6
Увреждане (0,5 т)**								
Влошаване (0,3 т)**		0,3	0,3					0,6
Обезпокояване (0,1 т)**								
Фрагментация (0,1 т)		0,1	0,1					0,2
Замърсяване (0,2 т)								0,0
Биокоридори (0,8 т)								0,8
Геогр. свързаност (0,8 т)								0,8
Общо	0,8	1,2	0,4					4,0

От направения видов преглед може да се заключи, че от 36 вида птици, предмет на опазване в защитената зона, при 31 вида няма да има значително отрицателно въздействие и при 5 вида ще има малка степен на отрицателно въздействие.

5.б. Описание и анализ на въздействието на ИП върху целостта на защитените зони с оглед на тяхната структура, функции и природозащитни цели

5.б.1. „Централен Балкан - буфер

Реализацията на ИП ще промени сегашния облик на ЗЗ с 0,0002 %. Две десетохилядни от процента могат да се приемат като незначителна степен на повлияност върху целостта на ЗЗ, с оглед на нейната структура, функции и природозащитни цели. Няма пряко или косвено увреждане на местообитания и растителни видове, предмет на опазване в ЗЗ. Няма пряко увреждане на представителите на фауната. Косвено някои от тях се засягат в незначителна степен чрез отнемане на хранителна територия.

По време на строителството неминуемо ще се увеличи факторът на безпокойство за представителите на фауната. В границите на обекта и близките му околности, повишеното човешко присъствие, строителната и транспортната техника, ще се отразят неблагоприятно на птиците, земноводните и влечугите. Техните представители няма да бъдат пряко увредени и ще имат възможност да се оттеглят от засегнатите райони.

Ефектът на фрагментация на териториите на ЗЗ се проявява на много ниско ниво, тъй като ИП не предвижда изграждане на линейни структури в границите на обекта, или в неговите околности. Обслужващият за достъп до имота черен път е реална даденост и както в момента, така и бъдещото му ползване не води до фрагментация на части от ЗЗ през които преминава.

Не се получава значителен ефект на фрагментация в кумулативна връзка с други ИП. Местността „Стоките” е отдалечена на около пет километра от шосето Тетевен – Рибарица, край което са реализирани, или се намират в процедура по-голям брой ИП.

5.6.П. „Васильовска планина”

Реализацията на ИП ще промени сегашния облик на ЗЗ с 0,0007 %. Седем десетохилядни от процента могат да се приемат като незначителна степен на повлияност върху целостта на ЗЗ, с оглед на нейната структура, функции и природозащитни цели. Птиците, предмет на опазване в ЗЗ няма да бъдат пряко увредени. Косвено някои от тях ще бъдат засегнати в незначителна степен чрез отнемане на пренебрежимо малка площ от хранителната територия и от потенциална територия за гнездене. Факторът на безпокойство ще се прояви в по-висока степен по време на строителството и в по-ограничена степен по време на експлоатация на обекта.

6. Предложения за смекчаващи мерки, предвидени за предотвратяване, намаляване и възможно отстраняване на неблагоприятните въздействия от осъществяване на плана, програмата и проекта/инвестиционното предложение върху защитената зона и определяне на степента им на въздействие върху предмета на опазване на защитените зони в резултат на прилагането на предложените смекчаващи мерки

Препоръчително е архитектурното оформление на сградата да осигури подходящо “вписване” в околната среда. С това се осигурява по-благоприятен облик на ландшафта в ЗЗ.

Собственикът следва да предприеме най-категорични мерки за недопускане замърсяване с битови отпадъци на съседните терени.

По време на експлоатация, собственикът следва задължително да инструктира своите гости за това, че се намират в границите на ЗЗ, и че следва да съблюдават поведение, което не противоречи на нейното предназначение.

Това може да се отрази благоприятно върху хабитатите и видовете предмет на опазване в ЗЗ като се избегне тяхното несъзнателно увреждане, когато туристите навлизат във вътрешността на ЗЗ.

Необходимо е максимално намаляване на временните отрицателни въздействия, най-вече в периода на строителните и експлоатационни дейности, като напр.:

➤ Строителството да започне извън размножителния период на птиците (април- юли);

➤ Да се избягват строителни дейности с тежка техника, за да не се безпокоят птиците и бозайниците, особено през размножителния им период – месеци IV до към средата на VI;

➤ Да не се замърсяват тревните площи със строителни отпадъци, тъй като те могат да деструктират при дъждовно време и да започне процес на включването им в почвения състав на терена;

➤ Да не се изхвърлят опасни отпадъци, напр. бои, лепила, разреждатели и използваните за тях съдове да се събират на определени за това места и извозват от терена;

➤ Инертните материали като стъкло, пластмаси, строителна пяна, изолации и др. да се премахват своевременно от терена на имота, тъй като са несъвместими с природните елементи и техните характеристики.

➤ При поддържане на зелените площи да не се внасят големи количества изкуствени торове и други химикали /напр. силни инсектициди/, които могат да се разтворят и попадат в почвата, където да влияят върху организмовия и състав;

Б/ последващи дейности целящи до голяма степен компенсиране на вероятните отрицателни въздействия като:

- Озеленяване на засегнатите, но свободни от площта на строителството терени – най-вече около самата жилищна сграда. Озеленяването е препоръчително да се извърши не с райграс, а със семенна смеска от «разнотрелие» включващо различни житни видове тревна растителност, което ще бъде по-близко за изходното фитоценологично състояние на площадката, ще даде възможност за заселването на други местни тревни видове;

- Възможно е озеленяване чрез засаждане на широколистни видове – бук, липа или др., които създават обстановка по-близко до естествената горска растителност от Тетевенския регион;

- Да се разработят противопожарни планове и мерки за опазване на горите около обекта, а от там и на местообитанията на животните от пожари;

- Да се предвиди подходящо събиране на ТБО за да се избегне развитието и увеличението на синатропните видове - мухи, хлебарки, гризачи и др.;

- На видни места могат да се поставят табели със забрани обхващащи: улавянето или убиването на птици и други животни с каквито да са уреди, средства и методи; унищожаването, както и събирането и задържане на яйца, включително и в случаите когато те са изоставени.

7. Разглеждане на алтернативни решения и оценка на тяхното въздействие върху защитената зона, включително нулева алтернатива

Ограничената площ и естеството на проекта не предоставят добри алтернативни решения, които да осигурят по-благоприятен режим за строителство и експлоатация на обекта.

Спрямо нулевата алтернатива, не стои перспектива в близко време на територията на ИП да се формират местообитания, предмет на опазване в ЗЗ „Централен Балкан – буфер” Собственикът може да запази съществуващото положение, което се характеризира със силно повлияно от човешката дейност състояние и не съдържа ценните природни елементи на ЗЗ „Централен Балкан – буфер” По естествен път ще продължи настъплението на ниски храсти и орлова папрат, с което няма да се получи по-благоприятна природна среда. Плътното покритие с орлова папрат ще влоши условията за съществуване на насекомите, предмет на опазване, както и на костенурките. Собственикът може да превърне също така терена в обработваема земя, овощна градина, малинова градина и пр., при което не се получават по-благоприятни дадености от природоохранна гледна точка.

При нулевата алтернатива ще отпадне факторът на безпокойство за животните по време на строителство и експлоатация на обекта. Съществуващият черен

път през имот 066094 ще се запази и ще функционира при по-ниско ниво на натоварване.

Не стои перспектива от загуба на местообитания, предмет на опазване, тъй като такива липсват в границите на ИП.

8. Картен материал с местоположението на обектите/трасетата на плана, програмата и проекта/инвестиционното предложение спрямо защитената зона и нейните елементи

(В приложение)

9. Заключение за вида и степента на отрицателно въздействие съобразно критериите по чл. 22

Критерий 1. Пълна характеристика на плановете, програмите и проектите/инвестиционните предложения: териториален обхват, обем, мащаб и други спецификации на плановете, програмите и проектите/инвестиционните предложения, връзки на плановете, програмите и проектите/инвестиционните предложения със защитената зона (ключови разстояния) и т.н.;

Заключение: ИП предвижда построяване на жилищна сграда за сезонен отдих през зимните месеци, изпълнена чрез ниско строителство и максимално застроена площ от 100 кв. м. Обектът отстои на около 5 км северно от шосето Тетевен-Рибарица.

Критерий 2. Характеристики на други плановете, програми и проекти/инвестиционни предложения, съществуващи и/или в процес на разработване или одобряване, които в съчетание с оценяваните плановете, програми и проекти/инвестиционни предложения могат да окажат неблагоприятно въздействие върху защитените зони;

Заключение: Може да се приеме, че реализацията на проекта в ПИ 048110 няма да окаже в значителна степен неблагоприятно въздействие върху ЗЗ в съчетание с други плановете, програми и инвестиционни предложения

Критерий 3. Характеристики на защитената зона - предмет и цели на опазване, наличие на приоритетни типове природни местообитания и видове, фактори, допринасящи за природозащитната стойност на зоната, специфична значимост и/или уязвимост, елементи на защитената зона, чувствителни към промени, природозащитно състояние (благоприятно или не);

Заключение: Представени в т. 4.1 и 4.2 от Доклада

Критерий 4. Област на въздействие:

а) типове природни местообитания - предмет на опазване на защитените зони, в областта на въздействие на плановете, програмите и

проектите/инвестиционните предложения - площ, местоположение, приоритетност, уязвимост, състояние;

Заклучение: С установеният състав на растителността, имотът ПИ 48110, не се отнася към нито едно от местообитанията, обект на опазване в ЗЗ. Трасето на обслужващия обекта черен път през имот № 066094 не преминава през местообитания-обект на опазване. Не се предвижда промяна на трасето както и негово разширяване.

б) местообитания и популации на видовете - предмет на опазване на защитените зони, в областта на въздействие на плановете, програмите и проектите/инвестиционните предложения - структура и динамика на популациите, приоритетност на видовете, състояние;

Заклучение: В границите на ИП липсват популации на растителни и животински видове – предмет на опазване. В границите на ИП има потенциални местообитания на два вида насекоми, два вида костенурки, два вида гръбначни животни (вълк и мечка). пет вида птици. Те ще бъдат засегнати в незначителна степен спрямо обширните местообитания на тези видове в ЗЗ. За съжаление, липсва методика, по която тази площ може да бъде изчислена. Това прави невъзможно на този етап да се изчисли процентната нарушеност на местообитанието на всеки вид.

Критерий 5. степен на въздействия върху типове природни местообитания - предмет на опазване на защитените зони, в областта на въздействие на плановете, програмите и проектите/инвестиционните предложения;

Заклучение: ИП не оказва въздействие върху типове природни местообитания – предмет на опазване в ЗЗ

Критерий 6. Степен на въздействия върху местообитания и популации на видовете - предмет на опазване на защитените зони, в областта на въздействие на плановете, програмите и проектите/инвестиционните предложения;

Заклучение: Няма въздействие върху растителни видове
Реализацията на плана няма да окаже негативно въздействие върху фауната на защитената зона, не се очаква значимо въздействие върху популациите на видовете и техните местообитания.

От 36 вида птици, предмет на опазване в защитената зона „Васильовска планина”, при 31 вида няма да има значително отрицателно въздействие и при 5 вида ще има малка степен на отрицателно въздействие.

Ефектът на фрагментация на ЗЗ се проявява в незначителна степен още повече, че когато се говори за фрагментация се има пред вид въздействието от реализирането на хоризонтални дейности /канализация, полагане на кабели, пътища и др./.

Критерий 7. Въздействия върху природозащитните цели и целостта на защитените зони;

Заклучение: Реализацията на ИП ще промени целостта на ЗЗ „Централен Балкан-буфер” с 0,0002 %. Две десетохилядни от процента могат да се приемат като незначителна степен на повлияност върху целостта на ЗЗ, с оглед на нейната структура, функции и природозащитни цели.

Реализацията на ИП ще промени сегашния облик на ЗЗ „Васильовска планина” с 0,0006 %. Шест десетохилядни от процента могат да се приемат като незначителна степен на повлияност върху целостта на ЗЗ, с оглед на нейната структура, функции и природозащитни цели.

Критерий 8. Възможни смекчаващи и/или възстановителни мерки;

Заклучение: Изложени в т. 6 от доклада.

Критерий 9. Наличие на алтернативни решения и свързаните с тях възможности за промени на плановете, програмите и проектите/инвестиционните предложения;

Заклучение: Не се налага алтернативно решение. Алтернативното решение в смисъла на нулевата хипотеза не разкрива възможности за подобряване на ландшафтните особености на ЗЗ. Не стои перспектива от обособяване на местообитания, предмет на опазване в ЗЗ. Не стои перспектива от загуба на такива местообитания. При нулевата алтернатива няма да се прояви факторът на безпокойство за представителите на фауната.

Критерий 10. Наличие на причини от първостепенен обществен интерес за реализирането на плановете, програмите и проектите/инвестиционните предложения или съображения във връзка с човешкото здраве, обществената сигурност или благоприятни въздействия върху околната среда;

Заклучение: ИП не е свързано с първостепенен обществен интерес. То има принос към развитието на туризма в района.

Критерий 11. Наличие на обстоятелства по чл. 33 ЗБР и предложение за конкретни компенсиращи мерки по чл. 34 ЗБР - когато заключението по т. 9 е, че предметът на опазване на съответната защитена зона ще бъде значително увреден от реализирането на плана, програмата и проекта или от реализирането и експлоатацията на инвестиционното предложение и че не е налице друго алтернативно решение

Заклучение: Не са налични обстоятелства по чл.34 от ЗБР

Общо заключение по чл. 9:

Въз основа на използваните критерии и формулираните на тази основа изводи, може да се прецени, че инвестиционното намерение е съвместимо и ще окаже незначително въздействие върху структурната и функционална цялост, както и върху предмета и целите на опазване на ЗЗ „Централен Балкан - буфер” и ЗЗ „Васильовска планина”.

10. Наличие на обстоятелства по чл. 33 ЗБР и предложение за конкретни компенсиращи мерки по чл. 34 ЗБР - когато заключението по т. 9 е, че предметът на опазване на съответната защитена зона ще бъде значително увреден от реализирането на плана, програмата и проекта или от реализирането и експлоатацията на инвестиционното предложение и че не е налице друго алтернативно решение

Заключението по т.9 е че ЗЗ ще бъдат увредени от инвестиционното намерение в **незначителна** степен.

Алтернативното решение в смисъла на нулевата хипотеза не разкрива възможности за подобряване на ландшафтните особености на ЗЗ

Поради това, не се налагат компенсиращи мерки по смисъла на чл.34 от ЗБР.

11. Информация за използваните методи на изследване, методи за прогноза и оценка на въздействието, източници на информация, трудности при събиране на необходимата информация

Оценката за съвместимост е подготвена въз основа на актуална собствена инвентаризация от страна на експертите

Теренните проучвания са проведени главно през пролетните и летните месеци на 2008 г. Експертите по зоология са имали възможност да събират конкретни данни от района на гр. Тетевен не само за нуждите на подготвените оценки, но и във връзка с тяхни научни задачи по други проекти, включително и през предходни години.

Данните за разпространението на местообитанията и видовете, предмет на опазване в защитените зони, са събрани при тяхното посещение и оглед на околностите.

Оценката на хабитатната принадлежност се базира на Интерпретационния справочник EUR/27.

Подготовката на доклада е съобразена с последните корекции в Стандартните формуляри на ЗЗ, както и с корекциите, внесени в базата-данни за цялата мрежа НАТУРА 2000 в България.

За птиците са използвани стандартни методи за определяне на видовия състав на птиците и за оценка на тяхната численост. Оценките са извършени въз основа на нормативната база по българското екологично законодателство, адаптирано с европейското - Закона за опазване на околната среда, Закона за биологичното разнообразие и Закона за защитените територии и произтичащите от тях нормативни документи – правилници, наредби и тарифи за обезщетения

при нанесени неотстраними вреди. Ползвани са и „Червена книга на България”, „Орнитологично важните места в България и Натура 2000”, „Атлас на гнезещите птици в България” и др.

Прогнозите и оценките на въздействието върху птиците са извършени въз основа на многогодишния практически опит, натрупан при проучването и мониторинга на влажни зони, защитени територии, на редки, застрашени и защитени видове птици в страната. За оценяване степента на отрицателно въздействие върху отделните видове птици-предмет на опазване в защитената зона е използвана изготвената от нас оригинална таблица:

Таблица за оценяване на отрицателното въздействие върху даден вид-предмет на опазване в защитената зона

33 „Васильовска планина” Бял щъркел <i>Ciconia ciconia</i> (за обяснения по таблицата вж точка 11)	СТЕПЕН НА ВЪЗДЕЙСТВИЕ							
	Размножаване			Миграция		Зимуване		Обща оценка
	Птици Гнезда Яйца	Места за		Места за		Места за		
		Гнездене	Хранене	Гермики	Нощуване	Хранене	Нощуване	
Унищожаване (0,8 т)*	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	
Увреждане (0,5 т)**	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	3,5
Влошаване (0,3 т)**		0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	2,1
Обезпокояване (0,1 т)**	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,7
Фрагментация (0,1 т)		0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,7
Замърсяване (0,2 т)		0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	1,4
Биокоридори (0,8 т)	0,8							
Геогр. свързаност (0,8 т)	0,8							
Общо	1,4	2	2	2	2	2	2	15

Забележки:

* Когато се касае за вид от Червената книга, точките се удвояват.

** Когато при увреждане, влошаване и обезпокояване се засяга между 10% и 70% от популацията на дадения вид в съответната защитена зона, точките се удвояват, а над 70% - точките се утрояват.

В най-лявата колона на таблицата са подредени категориите (видовете) отрицателно въздействие върху дадения вид. Особеностите на всяка една от тези категории са разгледани последователно:

Унищожаване – отрицателно въздействие, което причинява нулев гнездови успех; причинява пълно унищожаване по различни начини на гнезда, яйца, на места за гнездене, миграция и зимуване; с 38% тежест от цялостното въздействие.

Увреждане – отрицателно въздействие, което причинява съществено (над 50%) намаляване на гнездовия успех, прогонване на преобладаващата част от двойките, които са заели гнездова територия, или са направили гнезда, на малки пред излитане и пр; съществено намаляване на възможностите за гнездене, хранене и нощуване; с 23% тежест от цялостното въздействие.

Влошаване - отрицателно въздействие, което причинява намаляване (под 50%) на гнездовия успех; прогонване на малка част от двойките, които са заели гнездова територия или са направили гнезда, на малки пред излитане и пр; незначително намаляване на възможностите за гнездене, хранене и нощуване;

съществено нарушаване нормалната денонощна активност на птиците; с 14% тежест от цялостното въздействие.

Обезпокояване - отрицателно въздействие, което не се отразява съществено на гнездовия успех, но нарушава нормалната денонощна активност на птиците; с 5% тежест от цялостното въздействие.

Фрагментация – отрицателно въздействие, което причинява разкъсване, надробяване, насичане на местата за гнездене, миграция и зимуване; с 5% тежест от цялостното въздействие.

Замърсяване - отрицателно въздействие от няколко вида:

Замърсяване с твърди битови отпадъци;

Замърсяване с промишлени отпадъци;

Замърсяване с нефтени продукти;

Замърсяване с химически препарати за торене, за борба с вредители и др. подобни;

Шумово замърсяване;

Светлинно замърсяване.

В таблицата се нанася само степента, а характера на замърсяването се уточнява в текста към дадения вид; с 9% тежест от цялостното въздействие. Тук се включва и зацапване, омазутяване на отделни птици.

Категориите въздействие „Биокоридори” и „Географската свързаност” са включени в таблицата само като обща оценка.

В следващата колона са включени трите фази от годишния цикъл на птиците:

Размножаване – разделено е на:

Птици, гнезда и яйца – имат се предвид както възрастни птици в размножителна фаза, новопостроени гнезда, така и такива с яйца в различен стадий на развитие;

Места за гнездене – естествените субстрати, на които са разположени гнездата – дървета, храсти, скали и скални комплекси, тръстикови масиви, пасища, ливади, пясъчни коси (тук не се включват, ел. стълбове, комини, покриви, кубета на църкви и др. подобни).

Места за хранене - всякакви хранителни биотопи с естествен характер.

Миграция – разделена е на:

Места за термики - терени, над които се образуват възходящи въздушни потоци, които реещите се птици използват за набиране на височина по време на миграцията. Без тяхна помощ тази група мигранти не може да достигне до местата за зимуване в Африка.

Места за нощуване – преобладаващата част от водолубивите птици използват за нощуване естествени и изкуствени водоеми с голямо водно огледало, където се намират в безопасност. Мигриращите ята от обикновени щъркели и жерави използват открити пространства, отдалечени от пътища и селища - стърнища, угари, ливади, пасища. Мигриращите грабливи птици нощуват в обширни горски комплекси. Към местата за нощуване следва да се прибавят и онези терени, които патици и гъски използват за убежища по време на линееето (смяната на оперението, когато губят способността да летят и стават уязвими). Мигриращите пойни птици използват за нощуване горски и тръстикови масиви, храсталаци.

Зимуване – разделено на:

Места за хранене – ниви със зимни житни култури, люцерни, езера и блата, рибарници и рибовъдни стопанства, язовири и микроязовири, черноморския шелф.

Места за нощуване – незамръзнали езера и блата, язовири и микроязовири, рибарници и рибовъдни стопанства, черноморския шелф; заливни и лонгозни гори по Дунава, Тунджа, Марица и Черноморието, пясъчни коси по Дунава, Марица и др.

В най-дясната колона е посочена обобщената степен на въздействие от съответната категория въздействие, която е сума от отделните оценки.

В най-долната част на тази колона е посочена обобщената степен на въздействие от всички категории. Това е крайната оценка за степента на въздействие върху дадения вид.

от 0 до 1 - няма въздействие

от 1 до 5 – малка степен на въздействие, което може да бъде избегнато без прилагане на специални мерки освен спазване на най-добрите практики при строеж и експлоатация;

от 5 до 10 – средна степен на въздействие, което е необходимо да се намали или премахне чрез прилагане на смекчаващи мерки;

от 10 до 15 – голяма степен на въздействие, което е необходимо да се намали или премахне чрез избор на алтернативи или прилагане на компенсаторни мерки.

Източници:

Абаджиев, С., Бешков С., 2007 – Основни райони за пеперудите в България, Pensoft, София-Москва, 219 с.

Георгиев, Д., Кошев Й., 2006 - «Концепция за опазване местообитанията на видрата (*Lutra lutra*) в рамките на НАТУРА 2000» – интернет информация.

Kostadinova, I., M. Gramatikov (eds). 2007. Important Bird Areas in Bulgaria and Natura 2000. BSPB, Conservation series, Book 11, Sofia, BSPB. 639 p.

Мешинев, Т., И. Апостолова, 2005. Хабитатите в България. В сб. Съвременно състояние на биоразнообразието в България –проблеми и перспективи: 351 – 373, Изд. “Дракон”, София.

Нанкинов, Д., С. Симеонов, Т. Мичев, Б. Иванов. 1997. Фауна на България, Aves, Част 2, т. 26, София, Академично издателство”Проф. Марин Дринов” и Издателство “Пенсофт”, 427 с.

Николов, Й. Ръкопис, ревизиран от БАН. Васильовска планина. Стандартен формуляр, МОСВ, БДЗП, БАН, Натура 2000.

Петров, Б., В. Бешков, Г. Попгеоргиев, Д. Плачийски. 2004. План за действие за опазване на сухоземните костенурки в България: 2005-2014. БДЗП – НПИМ – БФБ, Пловдив, 58 с.

Пешев, Ц., Д. Пешев, В. Попов. 2004. Фауна на България. Mammalia. Акад. изд. М. Дринов, София, т. 27, 632 с.

СДП Балкани, Зелени Балкани, Българска фондация биоразнообразие, Природен фонд. Ръкопис, ревизиран от БАН. Централен Балкан – буфер. Стандартен формуляр, Натура 2000, МОСВ, БАН, 15 с.

Симеонов, С., Т. Мичев, Д. Нанкинов, 1990. Фауна на България, Aves, част I, София, Изд. БАН, 350 с.

Devilliers, P., J. D. Terschuren, 1996. A classification of Palaearctic habitats. Nature and environment, No. 78, Council of Europe Publ.

Interpretation Manual of European Union Habitats, EUR 27, 2007 EC DG Environment.

Hubenov, Z. 2005. Entomofaunistic diversity of Bulgaria.-In: Petrova, A. (ed.). Current state of Bulgarian biodiversity – problems and perspectives. Pp. 173-198. Bulgarian Bioplatform, Sofia.

Stloukal E. и Harvanekova M. /2005/ - интернет информация.

<http://www.butterfliesofbulgaria.com/lepmor.html>

www.natura2000bg.org – досиета на защитените зони

12 Документи по чл. 9

В приложение